

Táto práca sa zaoberá problematikou medzinárodnoprávnej ochrany detí. Jej cieľom je zmapovať úroveň ochrany práv detí dosiahnutú prostredníctvom medzinárodných dokumentov a analyzovať efektivitu použitých kontrolných mechanizmov. Práca je zameraná aj na aktuálne otázky a smer, ktorým sa problematika ochrany práv detí uberá.

Podnetom na spracovanie tejto práce bola skutočnosť, že situácia detí v mnohých krajinách je aj napriek snahám medzinárodného spoločenstva kritická, a to v dôsledku prírodných katastrof, ozbrojených konfliktov, negramotnosti, zneužívania, nedostačujúcich sociálnych podmienok, hladu a postihnutiu.

Milióny detí žijú v extrémnej chudobe. Veľa z nich sa musí spoliehať len na seba, nemajú nikoho kto by sa o nich postaral. Žijú bez rodiny, ktorá by im mala poskytovať ochranu. Nepoznajú detstvo, ako obdobie hier, spoznávania sveta očami detí, nepoznajú pocit, čo to znamená vyrastať v bezpečí. Pre takéto deti je život každodenný boj o prežitie.

Deti predstavujú obzvlášť zraniteľnú skupinu obyvateľstva, ktorá je vzhľadom na sťaženú možnosť realizácie svojich práv, najviac ohrozená vykorisťovaním, a akoukoľvek formou zneužívania a diskriminácie. Detom má byť poskytnutá zvláštna ochrana poskytovaná medzinárodným právom. Od osemnástich rokov majú právo rozhodovať o svojom živote, ako aj o politike štátu. Do tejto doby sa považujú väčšinou za nesvojprávne osoby závislé na rodičoch. Pritom v Dohovore o právach dieťaťa (1989) je okrem iného uvedená klauzula, ktorá hovorí: „Dieťa má právo slobodne vyjadrovať svoje názory, a tieto jeho názory majú byť brané do úvahy vo všetkých záležitostiach a konaniach, ktoré sa dieťaťa dotýkajú.“ Táto formulácia neznamena, že by sme sa museli priradiť dieťaťu absolútne podriať. Sme dospelí, skúsenejší a mali by sme dieťa chrániť, veľakrát aj pred ním samotným. My sme rodičia a my sme vytvorili a tvoríme svet, v ktorom vyrastajú a žijú.

Medzi hlavné dôvody zvýšenej potreby ochrany práv detí považujeme, že deti viac ako ktorákoľvek iná sociálna skupina sú ovplyvnené činnosťou, alebo nečinnosťou štátu. Deti totiž patria k najčastejším adresátom verejných služieb, akými sú školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby a pod. Potreby detí nie sú v mnohých prípadoch dostatočne uspokojené a problémy, ktoré s nimi súvisia, nie sú riešené komplexne.

Problematika ochrany práv detí je o to naliehavejšia, že deti nemajú volebné právo, ani inú možnosť ako by mohli ovplyvňovať politiku a činnosť štátu, ktoré sa ich dotýkajú. Prístup detí k médiám a moderným informačným prostriedkom je vo väčšine krajín len obmedzený. Obmedzený je aj prístup detí k súdnym a správny orgánom za účelom ochrany ich práv. Možnosť oboznámiť verejnosť s problémami a prípadmi porušenia detských práv je veľmi malá.

Nezanedbateľným faktorom je aj skutočnosť, že výdaje spojené so zanedbávaním ochrany detských práv sú vysoké, pretože rôzne štúdie organizácií na ochranu práv detí potvrdzujú, že zážitky z detstva majú značný vplyv na budúci vývoj a prínos detí v spoločnosti.

Práca sa zameriava na jednotlivé medzinárodné dokumenty zamerané na ochranu širokého spektra práv detí prijaté v posledných desaťročiach.

Najväčšia pozornosť je venovaná Dohovoru o právach dieťaťa prijatého dňa 20. novembra 1989 v New Yorku a rozboru hmotnoprávných a procesných ustanovení v ňom uvedených. Ide o prvý univerzálny, záväzný a prielomový dokument na ochranu práv detí prijatý medzinárodným spoločenstvom. Jeho jedinečnosť spočíva v tom, že zahŕňa najširší katalóg základných ľudských práv, a to vrátane občianskych, politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv. Dohovor o právach dieťaťa sa stal základným a najdôležitejším nástrojom politiky OSN v jej úsilí zlepšovať postavenie detí.

Práca sa zameriava aj na aktuálne otázky ochrany práv dieťaťa. V období po prijatí Dohovoru o právach dieťaťa sa postupne vykryštalizovali dva hlavné problémy, a to komerčné sexuálne zneužívanie detí a účasť detí v ozbrojených konfliktoch. Potreba riešiť tieto aktuálne otázky vyvrcholila prijatím dvoch Opčných protokolov

Dohovoru o právach dieťaťa, a to Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch.

Aj keď mnohí odborníci uvádzajú, že počet zistených prípadov týraných, zneužívaných a zanedbávaných detí je iba špičkou ľadovca v porovnaní so skutočným počtom takto ohrozených detí, na základe rozboru uskutočnených štúdií v Slovenskej republike a v zahraničí je možné upozorniť na reálny počet týraných, zneužívaných a zanedbávaných detí v spoločnosti. Práca sa v súvislosti s touto skutočnosťou snaží upozorniť aj na nevyhnutnosť verejnej diskusie o tejto problematike.

Práca sa ďalej zameriava aj na problematiku mierových jednotiek OSN a chýb, ktorých sa ich členovia dopustili pri plnení svojich úloh. Pri analýze tejto problematiky sa objavuje otázka, či máme považovať mierové jednotky Organizácie spojených národov za ochrancov, či za tyranov.

Vo svojej poslednej časti sa práca zameriava na problematiku medzištátneho osvojenia. Medzištátne osvojenie je jednou z možností nájsť deťom náhradnú rodinu v zahraničí, za podmienky, že sa im nepodarilo nájsť vhodnú rodinu v domovskej krajine. Každé medzištátne osvojenie je potrebné zabezpečovať veľmi citlivo, podľa potrieb a záujmov dieťaťa a v súlade s rešpektovaním jeho základných práv. Práca poukazuje na to, za akých podmienok a okolností prichádza medzištátne osvojenie do úvahy.

Práca je rozdelená do ôsmich tématických častí, ktoré odrážajú vývoj ochrany detských práv a obsahujú rozbor najdôležitejších medzinárodných dokumentov.